

Guía didáctica

Guía didáctica

A proposta didáctica que xuntamos está dirixida ao alumnado de educación secundaria. As actividades poden ser útiles para a área de sociais, a de ética, as titorías, etc., e tamén para calquera docente interesado no tema. O obxectivo é reflexionar sobre o contido do Protocolo de Kioto, e, especialmente, con relación á súa influencia sobre as poboacións máis vulnerables.

AUTORÍA: FERRÁN POLO

Actividade 1: Houston, tendes un problema

Obxectivos: Lembrar os contidos conceptuais sobre o efecto invernadoiro (alteración do ciclo do carbono) e a conseguinte mudanza climática.

Orientacións: Desde a perspectiva imaxinaria de cómo nos verían uns supostos extraterrestres, que analizan a situación desde fóra, centraremos o tema do efecto invernadoiro e a mudanza climática. Tema curricular xa coñecido. Relacionarémolo coas emisións de CO₂ provenientes da queima de combustibles fósiles: petróleo, carbón e gas natural, e co actual sistema de desenvolvemento, baseado no uso da enerxía obtida de fontes non renovables, contaminantes, difíciles de obter (o que provoca disputas e guerras), caras e nas mans de poderosos oligopolios que teñen unha enorme influencia na toma de decisións políticas dos nosos gobernantes.

Actividade 2: Ras

Obxectivos: Recoñecer o diferente grao de responsabilidade na chamada “pegada ecolóxica” que temos os diferentes habitantes do planeta. Facilitar un pequeno espazo de introspección que poida servir para unha futura toma de decisións.

Orientacións: Ler e comentar en grupo os textos e a gráfica. Traballar a táboa de países que emiten máis de 300.000.000 de Tm de CO₂: España emite case tanto como Indonesia, con moita menos poboación, ou comparar os EUA coa China. Reflexionar sobre o que pasaría se a China, India, Indonesia, Brasil, Paquistán... (os países máis poboados) tivesen as mesmas emisións per capita que os países ricos.

Propor unha reflexión das accións individuais no relativo ao consumo do usar e tirar, austeridade, reciclaxe... É posible que saian posturas do tipo “e a min qué me importa”, “non vai comigo”, “tanto me ten”,... Ou ben aquelas posturas que confían na tecnoloxía, en que “alguén” encontrará unha solución para continuarmos a manter o noso nivel de consumo e de contaminación. Neste punto, non se debe emitir ningún xuízo de valor. Debemos mordernos a lingua. En todo o caso, provocar a discusión, se a houber, entre o propio alumnado. Sería conveniente facilitar a elaboración de hipóteses do pouco uso de fontes enerxéticas renovables, baratas, que temos, como, por exemplo, a eólica.

Actividade 3: Formigas e elefantes

Obxectivos: Recoñecer as consecuencias que teñen para millóns de persoas as nosas accións cotiás, talvez mesmo para nós mesmos.

Orientacións: Identificar que non toda a humanidade ten o mesmo grao de responsabilidade na mudanza climática. Non todos sufrimos ou sufriremos de igual xeito estes efectos. As poboacións máis pobres, con menos recursos, son máis vulnerables.

Reflexionar e comentar as consecuencias da mudanza climática sobre estas poboacións: a suba do nivel do mar; a situación dos desprazados e dos refuxiados; formular outras consecuencias relacionadas coa seca (chuvias torrenciais...); as mudanzas bruscas do tempo atmosférico, que, de persistiren no tempo, poden ser consideradas como mudanzas no clima... Tamén facer referencia á perda de cultivos, de riqueza e de capital humano para un país, o que afecta «o seu desenvolvemento».

Finalmente, facer tamén referencia aos conflitos bélicos que ocasionan estes desprazamentos forzados de poboación. Por exemplo, o último conflito en Costa de Marfil ten como causa a colocación de refuxiados pola seca de Burkina Faso. Non son guerras étnicas, senón causadas pola loita por recursos moi escasos.

A resposta á segunda pregunta podería dar lugar a unha profunda discusión moral.

Actividade 4: Elefantes e raposos

Obxectivos: Coñecer o Protocolo de Kioto e os seus mecanismos, avaliándoo como un pequeno paso inicial, aínda que insuficiente. Identificar as consecuencias negativas que para os países do Sur empobrecido van ter as prácticas dos mecanismos facilitadores.

Orientacións: Recordar o ciclo do carbono e facer ver que, aínda que se se quere considerar que se emite 100, por exemplo, e planto unha masa forestal que absorbe 80 (de difícil e relativo cálculo), entón só emitiréi 20, a realidade é que non é o mesmo o carbono fixado no subsolo (petróleo, carbón, gas natural) que o que está en circulación pola atmosfera. A inestabilidade é considerablemente maior.

Comentar en grupo os diferentes mecanismos facilitadores e tentar apuntar intuitivamente os beneficios e os prexuízos que traerá para os países do Sur empobrecido. Recordar as porcentaxes dos causantes das emisións no Estado español. O noso sistema de vida e consumo insírese nun modelo económico baseado no crecemento económico e no uso de enerxías non renovables, contaminantes, das que carecemos (guerras do Golfo) e controladas por oligopolios cos seus influentes “lobbys”. Estes conseguiron impor uns mecanismos que trasladan a cota de responsabilidade e contaminación aos países empobrecidos. Ao mesmo tempo, conseguen abrir un novo mercado (dereitos de emisións) do que xa obteñen e obterán suculentos beneficios. Os elefantes do Norte con sensibilidade á sustentabilidade ficaremos coa conciencia un pouco máis limpa aínda que continuamos a ensuciar o mesmo ou máis. Realmente, son astutos como raposos. O obxectivo da actividade é entrever que unha verdadeira solución para a mudanza climática pasa pola renuncia a moitas das nosas actuacións cotiás, a unha real austeridade.

Outros “parches” sempre van representar unha carga para os máis pobres, aumentando o seu empobrecemento, que, queiramos ou non, se nos volverá en contra como un bumerang (migracións, guerras, violencia...).

Actividade 5: Persoas

Obxectivos: Recoñecer que as medidas individuais deben ir acompañadas de medidas políticas e económicas dos Gobernos, para facer fronte realmente á mudanza climática e ás consecuencias que ten sobre as relacións Norte-Sur.

Favorecer espazos de reflexión das nosas propias actitudes, comportamentos e posicións en relación coa mudanza climática.

Orientacións: **Imaxinación:** Exercicio complexo, convén facelo en grupo aula. O obxectivo non será tanto atinxir unha unanimidade, senón crear dúbidas. De todos os xeitos, é evidente que, con posturas de manter o status quo, saen perdendo as futuras xeracións e as actuais máis desfavorecidas do planeta. De novo, pode formularse o punto da renuncia, da austeridade.

Realidade: é unha maior concreción na mesma liña. O alumnado xa disporá de suficiente información para manter un debate en grupo reducido. Pode ser útil o argumento demagóxico de que se os actuais españois mal comunicados teñen dereito a estar ben comunicados, por que entón non os chineses, os hindús, os paquistaníes...? Como non hai suficientes materias primas para tantas estradas, o que habería que facer? Por que uns si e outros non?

Chuvia de Ideas: deberían saír ideas na liña de se informar máis a través de grupos ecoloxistas do barrio ou da vila, reducir non consumo de plástico, luz eléctrica, calefacción, uso do vehículo privado... Propor ao centro escolar unha redución anual... Pode ser útil a “Calculadora de CO₂” que se pode encontrar na web de “Amigos da Terra” coa súa interesante campaña “A Apostá” (www.laapuesta.org). En todo o caso, o traballo deste Global Express pode ser a motivación ou o inicio dun traballo máis sustentable no tempo.